

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Selenburgova ul. 6/II.

DELAVEC

GLASILO GLAVNEGA RADNIČKEGA SAVEZA JUGOSLAVIJE.

Izhaja 1. in 15. dne v mesecu.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.— Za član-
ne izvod po 1/10 Din.

Oglaš po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštne proste.

Na delo!

Po krivdi delavstva odločajo danes v naši državi v življenjskih vprašanjih delavstva — brez zastopnikov delavskih razrednih organizacij. Posledice so strašnejše, kakor smo si mogli zamišljati. Uveljavlja se krut, a vseeno v vsem življenju veljavni zakon, da so udarjeni s stotisoči nezavednih, tudi kadri zavednih, ki niso zaslužili te usode.

V tej situaciji bi bilo nemogoče vsako jadikovanje. Vsi, ki nočejo živeti sužnih dni in kojih rama se noče ukloniti — bodo našli pot do svobode. V to svrhu pa je potrebno, da postane vsak izmed nas borec in agitator.

Sodrug, ki čitaš te vrste! Morda živiš v kraju, kjer stoji ena, kjer stoje dve ali več tovarn, v katere še ni prodrla organizacijska misel.

Ti sam čutiš z nami, z zavednim delom delavstva, stotine pa klonejo tilnike, kot topa živina. Če je tako, ali si se kedaj vprašal, če nisi tega tudi sam kriv? Če ni dolžnost predstraž, da se bojujejo, da ponesejo na vse strani naše zastave?

Ne moremo se obračati osebno na vsa srca, ki bijejo za našo stvar: zato naj veljajo te vrstice kot osebni poziv na vse. Če vidite v svoji okolici neobdelano polje, zanesite tja agitacijo za naše organizacije! — Strokovna komisija za Slovenijo je izdala agitacijski letak, ki ga pošljemo na zahtevo vsakomur, ki stanuje v bližini obratov, kjer še ni naših organizacij. Vsi sodrugi naj sodelujejo pri agitaciji in naj pišejo, ko bodo čitali te vrstice, po ta letak. Zlasti oni, ki živijo raztreseni po deželi. Ti letaki naj romajo po tovarnah od moza do moza, med delavstvom, ki ne čita »Delavca« in naj pripravljajo sestanke, in dajo možnost, da obiščejo naši zaupniki sleherni tovarno, da zasade zastave naših strokovnih organizacij vsepovsod, kjer delajo žuljave roke. Vodstva organizacij so storila vse, kar je v človeških močeh mogoče, da pridemo iz medsebojnih bojov do premirja in miru. Vse delavstvo mora naše pošteno prizadevanje videti in čutiti. Mi smo storili vse, da obrnemo skupno moč proletarijata proti skupnemu sovražniku.

In zapisati moramo z veseljem, da gremo naprej. Tisoči novih borcev se zbirajo pod našimi zastavami; mi rastemo od dne do dne.

Naš glas pa mora priti v vse tovarne! Ne sme biti več neobdelanega polja! To je pogoj za končno zmago. V borbi za to končno zmago stojš na fronti tudi ti, ki to čitaš. Odloči se k dejanju, bodi agitator!

Delavski svet.

V Ljubljani so stopile centrale delavskih organizacij v razgovor in storile prve korake za ustanovitev Delavskega sveta.

Delavske strokovne, politične, kulturne in združne organizacije so štiri armade, ki se bore na štirih poljih za isti končni cilj, — za boljše bodočnost delavstva in za socialistično družbo. Nujno po trebno je, da vzdržujejo te štiri armade medsebojno zvezo in da se medsebojno podpirajo.

To naj bi bila naloga Delavskega sveta. Delavski svet naj vravna po načelu ekonomije vse sile naših organizacij v paralelno borbo. Nobeno delo se ne sme v pokretu istočasno in brez potrebe paralelno in na dveh straneh vršiti. Notranja trenja se morajo izpeljati v paralelne akcije, ki naj vodijo ves pokret k zmagi.

To bo skušal doseči Delavski svet, ki se snuje v Ljubljani. Ta Delavski svet bo vpostavil stike med našimi centralami. Svetujemo, da bi skušale vpostaviti naše organizacije na enak način tudi v lokalnih instancah medsebojne vezi.

S to iniciativo upamo napraviti nov važen korak na poti k ozdravljenju delavskega pokreta v Sloveniji. Delavski svet bo instanca, ki bo zbirala vse sile marksističnega socialističnega pokreta in jih povedla k novim zmagam. Naš pokret je šel razbit in razkropljen od ene notranje revolucije do druge. Pri tem stanju ne moremo ostati trajno.

Mi smo sicer slej ko prej mnenja, da revolucija brez globokih vzrokov ni — in da moramo vstvarjati novo skupnost, učeč se na napakah preteklosti. Ni mogoče pot nazaj, samo pot naprej je mogoča. Mi vsi se imamo iz preteklosti učiti.

Za vsako nočjo pride svetlejši dan. Težke izkušnje, skoz katere smo šli, so za nas poročilo tem sigurnejše zmage, ki jo bomo izvojevali v trdni zajednici z vsemi, kojih srca bijejo za proletarijat — tudi s tistimi, ki danes še niso v naši sredi.

Stanovanjski zakon.

Dne 16. maja t. l. je stopil v veljavo novi stanovanjski zakon. Ta novi stanovanjski zakon do-

loča, da se smejo povišati predvojne najemnine ako računamo v kronah, za 24 krat. (Za premožnejše sloje tudi večkrat.) Ako pomnožiš najemnino, ki si jo pred vojno plačeval s 24, dobiš višino sedaj dopustne najemnine, izraženo v kronah.

Se hujše, kakor to povišanje so druge določbe novega stanovanjskega zakona. Varstvo najemnikov po novem zakonu ni več zadostno. Po novem zakonu sme gospodar stanovanje odpovedati, ako je potrebno njemu, a tudi njegovim hčerkam in sinovom. Ako bo želel hišni gospodar razširiti, se bodo morali najemniki izseliti. Ker stanovanj ne bo, — tudi novi zakon ni ukrenil za gradnjo novih stanovanj ničesar — se bodo pač ponavljali prizori, da bodo stanovali deložiranci na javnih trgih in ulicah.

Obeta se nam cela taka nova naselbina! Tudi, če boš hišnega gospodarja razžalil, če živiš po njegovi sodbi — in ta sodba bo vodena od interesa in bo ostra — nemoralno, — ti bo grozil izgon na cesto.

Tak je nov stanovanjski zakon. Hišni lastniki so ga izdali že v tisku. Tako se jim mudi, da ga spravijo hitro v življenje. Mi smo dvignili pravočasno svoj glas — opozorili in dokazali, da ni čas za odpravljanje stanovanjske zaščite, ker se ni za zidanje novih stanovanj nič storilo. To smo tako utemeljili, da bi moralo biti slepcu jasno, da imamo prav.

A kaj se je zgodilo? Tisti, ki v državi vedre in oblačijo so šli preko tega. Poslabšali so stanovanjsko zaščito, ne da bi ganili le z mezincem za odpravo stanovanjske bede.

Kako dolgo bomo to trpeli?

Žalostna obletnica.

Dne 1. junija je obletnica krvavih dogodkov v Trbovljah. V krvi je izdihnilo na trboveljski cesti šest delavskih žrtev. In kar je najstrašnejše: zgodil se je tam zločin, ki je ostal do danes nekaznovan in še danes obtožuje in vpije po pravici, kateri ni bilo zadoščeno.

Spomin na te dogodke je odprta rana, ki boli še danes slehernega proletarca. Tudi mi se spominjamo z boleščjo v duši proletarskih žrtev, ki so padle v Trbovljah dne 1. junija 1924.

In vpricho tragedije smrti, kako neenaka pravica. Pogrebu padlih Orjunašev so prisostvovali zastopniki vojaških in civilnih oblasti, delavstvo ni smelo za svojimi na pokopališče, da jim izkaže zadnjo čast.

Mi obsojamo vsako nasilje. Mi vemo, da more prinesiti zatiranim slojem več pravice le demokracija in svoboda. Mi vemo, da se da izvojevati demokracija in svoboda le z jakimi proletarskimi organizacijami.

Obljubimo si ob grobovih naših žrtev, da bomo stali na straži za demokracijo in svobodo!

Delavska zbornica za Slovenijo o vprašanju brezposelnosti.

Delavska zbornica za Slovenijo je izdelala poročilo za ministrstvo socialne politike o brezposelnosti. Ker je to poročilo v več ozirih zanimivo, ga v naslednjem doslovno priobčujemo.

K VPRAŠANJU NARAŠČANJA BREZPOSELNO- STI V SLOVENIJI.

Interpelacija g. Franca Kremžarja in tovarišev radi brezposelnosti v Sloveniji spravlja v javno diskusijo pereče vprašanje, ki zasluži po vsej pravici največjo pažnjo g. ministra za socialno politiko, celokupne vlade in narodne skupščine, kakor tudi vse javnosti.

Po podatkih, ki jih zbira Delavska zbornica za Slovenijo, bi bilo gledati na to vprašanje tako-le:

V koliko gre tu za poseben problem Slovenije?

Gg. interpelanti govore o grozečem naraščanju brezposelnosti kot o posebnem problemu Slovenije. To je razumeti gotovo tako, da mislijo predvsem na težave ozemlja, ki ga predvsem poznajo, in ki so ga dolžni zastopati. Stvari pa ne bo škodovalo, ako se takoj s početka podčrta, da gre tu za pojav, ki se kaže v vsej državi, tu z večjo, tam z manjšo intenzivnostjo.

Res pa je, da se stavlja problem v Sloveniji izredno ostro zato, ker je v Sloveniji za poljedelstvo prikladen svet izrabljen in je vsled tega ves prirastek prebivalstva prisiljen iskati zaslужka v paralelnem razmahu obrti in industrije, — ali pa izven ozemlja Slovenije.

a) Dejstva.

Borze dela v Ljubljani, Mariboru in Murski Soboti so imele v maju leta 1925 v evidenci 1171 brezposelnih. Ta evidenca ne omogoča sodbe o obsegu brezposelnosti, ker se večji del brezposelnih ne obrača na borze dela. Tudi se mora dvomiti, ako se vsi, ki so se pri borzah dela oglašili za delo, pri njih tudi odjavljajo, zlasti ako so dobili med tem po lastni inicijativi zaposlitev.

Pri uradih za zavarovanje delavcev ima industrijska in obrtna kriza to posledico, da raste število obolenih. Seveda je tudi po tem simptomu težko sklepati na obseg brezposelnosti.

Podpisana zbornica zasleduje gibanje članstva pri uradih za zavarovanje delavcev. To gibanje je razvidno iz priloge I.

V mesecu maju je bilo zavarovanih pri O. U. Z. D. v Ljubljani l. 1923 73.313, l. 1924 75.649, l. 1925 pa 74.457.

Rezultat tega gibanja je v toliko presenetljiv, da bi mogla površna sodba iz tega sklepati, da problem, na katerega obračajo gospodje interpelanti po pravici pozornost, ni tako obsežen, kakor cenijo gosp. interpelanti.

Članstvo naših zavarovalnih zavodov se drži malone na isti višini.

Podpisana zbornica vodi kataster vseh podjetij v Sloveniji, ki zaposlujejo nad 20 delavcev. Iz tega katastra je razvidno, da je bilo zaposlenih v Sloveniji v podjetjih, ki zaposlujejo nad 20 delavcev — v tej evidenci niso všteti rudarski in topilniški obrati — v maju l. 1922 24.101 delavcev, maja 1925 pa 26.202 delavcev. Ta kataster je sestavljen po podatkih O. U. Z. D.

V tej statistiki ne morejo priti do izraza oni delavci, ki so brez posla, a so vseeno plačali zavarovalne prispevke. Tudi se ne izraža v njej skrajšano delo.

Vkljub vsemu temu je točno, kar trdijo gosp. interpelanti o položaju industrije v Sloveniji. Le skrajnim naporom gospodarskih krogov in nenormalno nizkim delavskim plačam je pripisovati, da ni stagnacija v industriji še silneje vplivala na brezposelnost, kakor je. Bati se je, da sedanje stanje ne bo trajno vzdržljivo.

Če se ozremo na položaj v posameznih strokah, je pripomniti sledeče: Rudarstvo zaposluje znatno večje število delavstva, kakor ga je zaposlovalo pred vojno. A tudi tu so kali krize. Le zaposlitev velikega dela rudarjev pri neproduktivnih in investicijskih delih drži produktivnost delovne sile še na znatno nižji stopnji, nego pred vojno. Ako bi se to spremenilo, bi morali računati z velikim porastom produkcije, ki bi vodila tudi v tej stroki v brezposelnost, ako se ne posreči poiskati za premoč pravočasno novih tržišč.

V premogokopih lignita (Velenje, Št. Janž, Kočevje) — ki pa tvorijo le majhen del rudarske produkcije v Sloveniji — je kriza že nastopila.

Od večjih kovinskih obratov, ki delajo z zmanjšanim številom delavcev je omeniti: tovarno »Titan« v Kamniku (l. 1922 336 delavcev, l. 1925 288 delavcev), topilnico v Litiji, plavžarno v Guštanju, tovarne v Štorah. Tudi mnogo manjših obratov je omejilo število delavcev. V tej stroki pada v oči, da se vzdržuje v nekaterih obratih nečuvno visoko število vajencev, kar redukcijo plačanih delovnih sil na zunaj zakriva. (Temu vprašanju, ki se pojavlja v manjši meri tudi v drugih strokah, morajo posvetiti socialno politični organi vso pažnjo.) Težko krizo preživlja usnjarska in čevljarska industrija. Glavni obrati so omejili delavstvo od leta 1922 do 1925 tako-le: »Petovica« 287 — 97, Konjice (Lavrič) 235 — 197, Pollak (Ljubljana-Vrhnika-Kranj) 720 — 427, Vošnjak (Šoštanj) 518 — 431. Ista tendenca je tudi v manjših obratih in tudi v obrtni čevljarski stroki, ki je v Sloveniji zelo razširjena in navezana na eksport.

Tudi vsa lesna industrija je v stagnaciji. Od večjih tovarn, ki v tej stroki stoje, je omeniti strojno tovarno na Polzeli (prej Kurka & Wildi) s kapaciteto 400 delavcev.

Tekstilna industrija razširja obrate. Tudi v kemični in papirni industriji ni opazati jačjega omejevanja obratov. V stavbni stroki, ki je zaposlovala l. 1910 samo na Kranjskem (v ljubljanski oblasti) 4907 delavcev, je izrabljen le majhen del kapacitete. Razne velike opekarne v Sloveniji bi mogle zaposliti nad 1000 delavcev več, kakor danes. Tudi cementarne so reducirale obratovanje. (Mojstrana 179 — 44, Zidani most 300 — 200.) Od keramičnih tovarn je manjša tovarna Gotovlje ustavila obrat. Paromlini v Celju in Kranju stoje, oziroma obratujejo reducirano. Tobačna tovarna v Ljubljani je re-

ducirala število osebja od 2614 v letu 1900 na 1217 v maju 1. 1925, torej za 1297 oseb, kar pomenja nad $\frac{1}{2}$ vsega v Ljubljani v industrijskih obratih zaposlenega delavstva!

Ta slika kaže, kako težka je kriza, s katero se ima industrija v Sloveniji boriti. Ta kriza je paralizirala vse napore, ki so se delali na drugi strani v tej smeri, da se osigura domačemu delavstvu delo in zaslužek in je povzročila, da industrija v Sloveniji ne more misliti na zaposlitev stalno naraščajočega števila delovnih rok, temveč zaposluje s trudom delovni trg v enakem obsegu. (Dalje prih.)

Gorenjski kovinarji — zedinjeni!

Preteklo nedeljo so doživeli gorenjski kovinarji zgodovinski dan, ki ne bo imel upliva le na razmere kovinarskega delavstva na Gorenjskem, temveč bo služil kot kašipot vsemu razredno zavodnemu proletarijatu Slovenije.

Po dveletni razcepljenosti se je zlasti zadnje tedne pojavila močna struja za zonetno edinstvo strokovnih organizacij. Tako so se pričeli razgovori med odborom naše podružnice SMRJ in med zaupniki bivše neodvisne kovinarske organizacije. Po večkratnih sejah se je končno napravila platforma za enotno kovinarsko organizacijo. Ko je bilo to zgotovljeno, so se obojestranski zaupniki dogovorili, da se skliče velik kovinarski shod, kateremu se predloži predlog zaupniškega zbora.

Ta shod, katerega so se udeležile velike mase kovinarskih delavcev iz Save, Javornika, Dobrave in celo iz Lesc, se je vršil preteklo nedeljo na obširnem dvorišču delavskega doma na Savi.

V globoko zasnovanem govoru je otvoril shod predsednik podružnice Saveza metalnih radnika Jugoslavije sodr. Jurij Jeram, ki je v kratkih potezah obrazložil namen in delo dosedanjih zaupniških konferenc. Nato je podal besedo referentu zaupniškega zbora s. Mat. Frčetu, ki je podrobno poročal o predlogu za zedinjenje, ter priporočal navzočim, da predlog sprejmejo in se kompaktno priključijo podružnici SMRJ.

Po referatu je sledila debata članov, v kateri je zlasti s. Mulej podrobno opisal težak položaj kovinarskega delavstva na Jesenicah in pokazal živo potrebo zedinjenja v enotno organizacijo.

Po zaključku debate je dobil besedo s. Ivan Makuc iz Ljubljane, ki je orisal potek dosedanjega dela za zedinjenje strokovnih organizacij. Povdaril je, da delo za zedinjenje zlasti napreduje v Ljubljani, kjer je pri usnjarskih in živilskih delavcih zedinjenje v enotno organizacijo skoraj popolnoma izvršeno. Prikazal je razmere na železnici in poročal, da se je do sedaj posrečilo izmed 14 raznih organizacij združiti šest v eno enotno železničarsko organizacijo. Omenil je tudi, da tudi enotna rudarska organizacija na celi črti prodira.

S. France Svetek je poročal v imenu ljubljanskega oblastnega odbora SMRJ in izjavil, da je spremljal oblastni odbor s simpatijami zedinjevalne korake, ki jih podvzela jeseniška podružnica SMRJ. K predlogu za sporazum, ki ga je izdelal zaupniški zbor izjavlja, da bo oblastni odbor predlagal centrali, naj kolikor mogoče olajša pristop dosedanjim članom nezavisne organizacije v skupni savez. Na koncu svojega govora je pozval vse navzoče kovinarje, naj gredo takoj na delo, da organizirajo ves kovinarski proletarijat v enotno kovinarsko organizacijo.

Centralno upravo SMRJ v Beogradu je zastopal centralni blagajnik s. Kiljan Janković, ki je iz-

javil, da bo centralna uprava vse storila, da se enotnost kovinarskega proletarijata pospeši.

Po končanih govorih je predsednik s. J. Jeram resumiral govore in dal predlog na glasovanje. Dvignilo se je tisoč rok za edinstvo in tisoč src je vsplamtelo od velikega ganotia. Svečanost trenutka so pa še podesetorili mogočni akordi marseljeze, katero je zasvirala godba jeseniških kovinarjev. V pozdrav sklonjena rdeča zastava je pa simbolizirala razpoloženje tisočglave množice. In kakor nalašč za ta trenutek sestavljena pesem: »Bratje vsi enaki smo!«, katero je z zanosom zapel mladi pevski zbor »Vintgar«, je prikradla marsikateremu staremu borcu v oči solze zadoščenja.

Iz delavskega doma razobešena velika rdeča zastava je pa oznanjala nasproti ležeči tovarni, da je Kalvarija prekoračena...

Za revizijo obratov!

Zakon o zavarovanju delavcev je uvedel v socialno-zavarovalnih zavodih načelo paritete. To se pravi: v samoupravnih korporacijah sta z enakim številom predstavnikov zastopana delodajalec in delojemalec.

Delavski razred je uveljavljeni pariteti načelno nasproten. Kajti nemogoče je, da bi se ta nasprotna interesa delodajalcev in delojemalcev složno in za socialno zavarovanje uspešno uveljavljala v paritetnih zastopstvih. Še več? Z uvedeno pariteto je prestala moralna odgovornost delavskega razreda in — kaj čuda, če delavski razred danes napram ustanovam socialnega zavarovanja ne kaže vselej za njihov razvoj nujno potrebne moralne odgovornosti.

Dogodki zadnjih let po uvedbi paritetnega zastopstva kažejo v vsej nagoti in jasnosti njeno pogršnost, obenem pa v polnem obsegu potrjujejo pravilno stališče, ki ga je v tem oziru vedno in dosledno zastopal delavski razred.

Bridko se vara oni, ki smatra, da se je delavstvo sprijaznilo z uvedeno pariteto. Nasprotno. Parola večinskega zastopstva v socialno-zavarovalnih ustanovah je ostala neizpremenjena in delavstvo naše države bo dalo ob svojem času tej svoji zahtevi primerne in učinkovitega povdarka. Ta povdarek pa bo tem učinkovitejši, ker ga bodo podpirale najžalostnejše izkušnje, ki jih je pokazala pariteta.

Delodajalci hlinijo velikansko skrb za obbolele in ponesrečene delavce. Polna usta pomilovanja in usmiljenja, obenem so pa tudi polna lepih besed o skrbi za obbolele in ponesrečene. V dejanjih pa je seveda drugače. Vpliv, ki ga jim nudi paritetno zastopstvo v zavarovalnih institucijah uporabljajo edino le v svojo korist. Svojo korist pa vidijo seveda najprej v tem, da se prispevki znižujejo in varujejo delodajalski žepi. Zato povdarjajo ob vsaki priliki in priložnosti, da so socialna bremena preobčutna, da naša mlada industrija taka bremena le težko zmaguje. Zato smo že ponovno brali o znižanju nezgodnih prispevkov, zato, ker se skrb delodajalcev za socialno zavarovanje zaključuje in nehava pri vprašanju plačevanja zavarovalnih prispevkov.

Pa še več?

Pustimo ob strani, kako določajo prispevke. Zadeva zavarovalnih tehnikov, pravijo, je to in po njihovem strokovnem mnenju bo tudi znižani prispevek odgovaljal zahtevam in potrebam.

Pričakovali pa bi, da bodo delodajalci redno plačevali vsaj zakonito določene zavarovalne premije. Kaj še! Tudi tukaj se nudi delodajalcu prilika, da očuva svojo kaso občutnejše škode. Za to se

je uveljavila splošna praksa, da delodajalci svojih zaposlenih delavcev bodisi sploh ne prijavljajo ali pa prijavljajo z nižjimi zaslužki od dejanskih.

Strokovne organizacije in njihovi funkcionarji imajo dnevnega opravka s pritožbami delavcev, da dobivajo prenizke dajatve. Ugotavljanje pritožbe pa pokaže: delodajalec je delavca prenizko zavaroval, delodajalec je navedel za delavca prenizko mezdo. Ker se odmerjajo na podlagi mezde prispevki, zato je prijavljanje nižje mezde za delodajalca čisto »rentabel« posel.

Ta posel se delodajalcu izplača, četudi se od časa do časa »vjam«, izplača pa zato, ker je to postalo sodeč po nešteti pritožbah — že splošno udomačeno in osvojeno pravilo.

Dogajajo se naravnost neverjetne stvari. Delodajalec odteguje v redu od delavčeve mezde predpisano polovico, delavec pa ne ve, da je nižje zavarovan in da porabi delodajalec del odvzetega prispevka za kritje nanj odpadajočih prispevkov. Pa še gorostasneje je, ko delodajalec samo od delavčevega zaslužka več odtegne, kot znaša celoten prispevek. Poznamo slučaje, ko je delodajalec odtegnil od delavčevega zaslužka trikrat toliko, kolikor je znašal celotni zavarovalni prispevek. Da je prav ta delodajalec zelo glasno tožil o socialnih bremenih, se razume samoobsebi.

Proti takemu postopanju delodajalca je delavec običajno brez moči. Z odpustom kaznujejo delodajalci vsakogar, ki bi se predrznil zahtevati na vpogled podatke o svojem zavarovanju.

Pa tako postopanje ni v kvar samo posameznemu delavcu. Prav tako, ali pa še bolj škoduje to celotnemu zavarovanju. Saj je možna pravilna računsko kalkulacija le na bazi, da objame zavarovanje vse zavarovanju zavezane osebe in zavaruje ves zaslužek. Zato streme vsi zavarovalni zavodi za tem, da zavarujejo kar največji odstotek zavarovanju zvezanih oseb.

To upravičeno stremljenje zavarovalnih zavodov podpira tudi zakon o zavarovanju delavcev. Nosilec zavarovanja omogoče revizijo obratov, kako, in v koliko vrše delodajalci dolžnosti, ki jih nalaga zakon.

Žal pa, da se te zakonite pravice v zadnjih letih zavarovalni zavodi ne poslužujejo in — kakor je videti, uživajo delodajalci pri teh zavodih polno zaupanje.

To zaupanje pa so dosegli delodajalci s paritetnim zastopstvom. Kaj jim mar iniciativno sodelovanje pri izgraditvi modernega socialnega zavarovanja! Zato so raje uveljavili svoj paritetni vpliv, da preprečijo vsakršno revizijo in takoj onemogotijo vsak dvom o izpolnjevanju delodajalskih dolžnosti na polju socialnega zavarovanja.

Pravijo, da je postala bolniška panoga socialnega zavarovanja pasivna. To se pravi, da vplačani (predpisani) prispevki ne zadoščajo za sprotne dajatve, kaj šele, da bi se ustvarili predpisani, nujno potrebni rezervni fond. Precej drugače pa bi izgledalo, če bi se izvedla energična revizija obratov. Kaj ni zato dolžnost delavskih organizacij, da brezobzirno zahtevajo takojšnjo revizijo vseh zavarovanju zvezanih obratov? Itak skromno odmerjene prispevke mora plačevati vsak delodajalec in — napačno je tudi s stališča podjetnikov, če krijejo s svojim vplivom one, ki upropaščajo socialno zavarovanje.

Ne glede na to, da zahteva poštena konkurenca enake produkcijske pogoje, bo dvakrat udarjen oni, ki sedaj redno in pošteno obračunava pri spevke takrat, ko bo treba vsled pasivnosti bolniškega zavarovanja, zvišati prispevek.

L. D'Argona, tajnik italijanske strokovne zveze:

Fašizem v Italiji.

Njega postanek in razvoj.

(Dalje.)

Prebivalstvo so terorizirali in pretepali. Mnoge so ranili in umorili, in mnogo strokovničarjev so prisilili, da so menjali svoja bivališča.

Prebivalstvo se je skušalo upirati s silo in zato so imeli žrtve tudi fašisti. Skoro vselej pa so policaji in karabinjerji strli odpor.

Dočim je bilo ljudstvo vsled tozadevne prepovedi brez orožja, so fašisti vedno popolnejše oboroževali svoje čete. Na ta način je utrdil fašizem svojo oblast v agrarnem delu srednje in severne Italije. Razven navedenih elementov so ojačili fašizem neštivilni bivši komunisti, ki so mogli nekaznovani in v popolni varnosti uveljaviti svoje nasilne instinkte v fašističnih razdejalnih in nasilnih aktih. Baš ti izdajalci so se skoro vedno odlikovali s posebno brutalnostjo in nasilnostjo napram socialističnemu in delavskemu gibanju.

Vsi oni, ki so preje dolžili socialiste in voditelje strokovnih organizacij, da ovirajo napredek delavskih mas in jih razkričali za »omahljivce«, »zaveznike buržoazije« in »izdajalce proletarijata«, so mogli sedaj v fašističnih oblekah pokazati svoje sovraštvo z najhujšimi nasilnimi dejanji.

Ko so dobili fašisti oblast nad pokrajino in manjšimi kraji, so začeli boj proti velikim mestom. Za ekspedicijo v Genovo in Milan so mobilizirali več tisoč fašistov, ki so razpolagali s regularnimi kadri in bili povsem vojaško opremljeni. Vendar pa se pohod na mesta ni izvršil tako enostavno, bodisi, ker so se lažje odtegnili terorizmu, ali pa so se mo-

gli še delavci fašizmu uspešneje upirati kot pa kmečko prebivalstvo.

Medtem je sledilo Nittijevi vladi Giolittijevo ministrstvo. Za časa njegovega ministirovanja pa je pričel fašizem z ofenzivo velikega štila! Vlada je navidezno skušala preprečiti fašistične nasilne akte, dejansko pa jih je trpela, očitno v veri, da je njeni politiki v korist, če se oslabi socializem, češ, fašizem bo svoječasno lahko ukrotiti in ga zavesti v zakonite meje. Giolittijev kabinet je nato padel, sledil mu je Bononijev kabinet, ki pa je vodil glede fašizma enako politiko kot njegov prednik. Enake taktike se je posluževal kasneje tudi Facta. Za njegove vlade se je izvršil slaven »pohod na Rim«.

Med tem časom so se vedno bolj večala nasprotja v socialistični stranki. Na kongresu v Livornu se je odcepilo komunistično krilo in ustanovilo nato lastno stranko.

V socialistični stranki sta se borili dve tendenci: reformistična smer s Turattijem na čelu in revolucionarna struja s komunističnimi tendencami.

Reformisti so zagovarjali z največjo energijo tezo, da mora socialistična stranka brezpogojno opustiti svoje opozicijsko stališče in pooblastiti socialistične parlamentarce, da uspešneje uveljavijo svoj vpliv v parlamentu in da po danih razmerah celo podpirajo vladu ali pa v njej sodelujejo, če bi vlada nudila zadostnih garancij za upostavitve miru in svobode v državi.

Revolucionarna večina pa ni za nobeno ceno hotela opustiti svojega ekstremnega stališča, tako, da parlamentarni zastopniki niso mogli razviti v parlamentu aktivnega sodelovanja. Konflikt med obema strujama je postajal vedno ostrejši in je povzročil končno v letu 1922 razkol. Reformistična

večina parlamentarnih zastopnikov je dobila s tem sicer večjo prostost za politične akcije, vendar pa je bilo za dejansko udeleževanje že prekasno. V oktobru se je izvršil »pohod na Rim«, potem ko je »L' Alleanza del Lavoro« s proglasitvijo generalne stavke na mah prevrnila situacijo v prilog fašizmu. »Pohod na Rim« se je lahko izvršil brez sile, ker se buržoazija deloma vsled slabosti in brezbriznosti ni uprla, deloma pa, ker je bila interesirana, da pohod uspe in bila zato odločena, pomagati fašizmu in mu pomoči do moči.

Ljudje so pač mislili, da se bo z Mussolinijevo vlado povrnilo zakonito stanje in prišle zopet normalne razmere. Mislili so: fašisti so dobili sedaj oblast v svoje roke in zato nimajo več povoda, da bi uganjali še naprej nezakonitosti. Prišlo pa je drugače. Brigadni sistem (»squadristmo«), ki je predstavljal oboroženo silo in pomogel fašizmu do vlade, so reorganizirali in mu dali drugo ime.

Nova narodna milica, ki se vzdržuje na državne stroške, funkcionira izključno le v korist in do brobit fašistov. Samo fašiste sprejemajo vanjo in odvisna je neposredno od »vojvode« Mussolinija. Obstoja tedaj dve organizaciji, ki morata nadaljevati z nasilnostmi: nacijska milica in neoficijske brigade. Mnogokrat, če ne vedno, so prizadeti isti ljudje, ki imajo le različne uniforme. Matteottijev umor je pokazal, da je obstojala ali pa še obstoja tretja — tajna — organizacija, ki je uganjala še bolj krvave terorne akte kot ostali. Nazivljajo jo za »čeko« in dobiva svoja navodila naravnost iz Rima. Ves čas, odkar obstoja fašistična vlada, se je situacija glede svobode in spoštovanja zakonov stalno slabšala.

(Dalje prihodnjič.)

Zato mora biti tudi podjetniški razred za to, da se uvede najstrožja revizija obratov. Oni, ki je čiste vesti, se revizije ne boji, oni pa, ki na račun delavčeve bolezni, delavčeve nezgode, špekulira, ne zasluža zaščite reelnega podjetnika.

Mednarodni pregled.

Gigantska borba v Danski. Na Danskem se bje gigantska borba med delavskimi in podjetniškimi organizacijami. Podjetniki so skušali že dalje časa znižati delavske plače. Delavstvo pa se je temu upiralo. Aprila t. l. so podjeniki izprli 42.000 delavcev. To pa delavstvo ni ustrašilo. Delavske organizacije so stopile v stavko. Tako stoji sedaj na obeh straneh v borbi 100.000 delavcev. To je ogromna, gigantska borba. Za malo Dansko je to tako število, kakor da bi stavkalo v Nemčiji štiri milijone ljudi! Ta borba dokazuje herojske napore. Danski delavci, ki branijo sebe, branijo tudi nas. Zato je njihova borba tudi naša. Vse naše organizacije naj podpro po svojih močeh ta gigantski boj!

Naše organizacije.

Prispevki za sodruge na Danskem. Za sodruge na Danskem so dosedaj poslali: Savez Metal-skih radnika Jugoslavije 5000 Din. Savez Tram-vajskih radnika 3000 Din. Savez Bankovnih činov-nika 5900 Din. Savez Kožarsko-preradjivačkih rad-nika Beograd 500 Din. Savez Monopolskih radnika 1000 Din. Savez Grafičnih radnika-ca Jugoslavije, Zagreb 5000 Din. — Organizacije, ki še niso izvršile svoje dolžnosti napram danskim sodrugom, naj nemudoma nakažejo solidarnostni prispevek potom svojih central. Glavnemu radniškemu sa-vezu Jugoslavije v Beogradu, Šumadijska ulica 16.

Krajevni Medstrokovni odbor v Celju. Dne 14. t. m. se je vršila plenarna seja K. M. O. v Celju, ki se je na novo konstituiral in sicer sledeče: Franjo Koren, predsednik; Emanuel Janežič, I. taj-nik; Ferdič, II. tajnik in Vodopivec, blagajnik. Pregledniki: Ratej Hinko, Dolchere in Polič.

Tajništvo Krajevnega Medstrokovnega Od-bora se nahaja zopet v Vodnikovih ulici št. 5 in po-sluje vsaki dan od 5. do 7. ure popoldne.

Splošna Delavska Zveza Jugoslavije.

Iz centralne uprave. Centralna uprava je mo-rala dosedanjega oblastnega tajnika v Sloveniji, Valentina Rejca, odstaviti, ker ob priliki likvida-cije bivšega Osrednjega društva kemičnih delav-cev in sorodnih strok ni v redu predal blagajno. Pošle oblastnega tajništva je začasno prevzel s. Joža Golmajer, tajnik Strokovne komisije. Vse po-družnice, ki so bile pridružene oblastnemu tajništvu v Ljubljani, naj se odslej — do nadaljnjega — obra-čajo na sledeči naslov: Splošna Delavska zveza Jugoslavije, oblastno tajništvo v Ljubljani, Šelen-burgova ul. 6, II. Natančnejša pojasnila in nadalj-na navodila dobe naše organizacije potom okrož-nice. — Za Splošno Delavsko zvezo Jugoslavije, centralna uprava: Vilim Haramina l. r., predsednik.

Tržič. V nedeljo, dne 24. t. m. dopoldne se je vršil v Del. domu občni zbor podružnice predilniš-kih delavcev v Tržiču. Občni zbor sicer ni bil po-voljno obiskan, pač pa je svoje delo zadovoljno završil. Občni zbor je otvoril in vodil predsednik s. Ignac Mlinar, ki je tudi podal svoje poročilo. Tajniško poročilo je podal s. Wuk, blagajniško s. Peter Pogača, za nadzorstvo pa s. Ivan Kosmač. Poročila so navzoči brez debate vzeli na znanje in soglasno odglasovali aboslutorij staremu odboru. S. Golmajer iz Ljubljane je imel daljši referat o nalogah strokovnih organizacij. Referat so navzo-či z zadovoljstvom vzeli na znanje in sklenili, da gredo na delo za upostavitve organizacije in za iz-vedbo zaupniških volitev. V odbor so bili izvoljeni naslednji ss.: Miha Šver, predsednik; Ignac Mli-nar, podpredsednik; Viktor Vuk, tajnik; Ivan Ko-šir, namestnik; Luka Štibil, blagajnik; Peter Po-gača, njegov namestnik. Odborniki: Janez Veber, Ana Logar, Mici Mavc, Josipina Erlah, Ivan Pav-lin in Ignacij Hladnik. Nadzorstvo: Ivan Kosmač, Franc Selko, Alojzij Jež in Minka Mežek. Želeli je le, da bo izvoljeni odbor šel po poti, ki si jo je na občnem zboru načrtal in uspehi ne bodo iz-ostali.

Shodi. Naša organizacija je priredila meseca maja več shodov po Sloveniji. Na njih se je raz-pravljalo o položaju delavstva in o drugih važnih točkah. Povsod na shodih se je delavstvo enoduš-no izreklo za okrepitev organizacij, za borbo proti naraščajoči reakciji. Evo poročila od shodov: v nedeljo 10. maja je bil shod v Mariboru, na ka-terem je govoril s. Vilim Haramina, predsednik SDZJ (ORSJ) iz Zagreba. Na tem shodu se je sklenilo, da se bo podvzela akcija, da se organi-za-rijo vsi delavci, ki spadajo k naši organizaciji. V to svrhu se bo izdal letak na neorganizirano delav-stvo. V ponedeljek se je vžil shod v Rušah ob sijajni udeležbi, ki se je delavstvo že od leta 1919 ne spo-minja več. Razen par zapeljancev se je delavstvo enodušno izreklo za organizacijo SDZJ, kateri hoče ostati zvesto ter na ta način okrepiti ujedi-njenje lanskega leta. V torek, dne 12. maja se je vršil shod v Libojah skupine I in skupine II skupno. Delavstvo v Libojah je po svoji ideologiji v sociali-stični stranki, Naprejeve grupe, vsled česar se je razpravljalo med drugim tudi o sekcijah »Skupne-ga doma« ter je po zaključeni debati sprejelo na-slednjo resolucijo:

Resolucija

sprejeta na javnem shodu podružnice Splošne Delavske Zveze Jugoslavije, dne 12. maja 1925 v prostorih g. Sko-berne v Libojah.

1. Delavstvo odobrava referat s. Wilim Haramine iz Zagreba;
2. Delavstvo se izreče popolno solidarno z delavstvom drugih pokrajin naše države, ki stoji v boju proti krivičnemu davku na mezde ročnega delavstva;
3. Delavstvo v Libojah je nadalje solidarno z delav-stvom drugih pokrajin, organiziranim v O. R. S. J. (SDZJ) ter odobrava taktiko O. R. S. J., ki jo vodi savez v smeri edinstva strokovnih organizacij po celi državi;
4. Delavstvo v Libojah smatra svojo organizacijo SDZJ za polnovredno bojovno, strokovno organizacijo, ka-tero si ne pusti cepiti od nobene politične stranke, zaveda-joč se, da bi to pomenilo nov bratomorni boj med razred-no organiziranim delavstvom;
5. Delavstvo v Libojah stoji na stališču amsterdamske smeri, kakršno zastopa ves čas naš savez, s katerim smo se ujedinili. Zato odklanjamo vsak poskus ustanavljanja novih sekcij »Skupnega doma«, po katerih bi se odrezali od celokupnega delavskega pokreta Jugoslavije in obenem iz internacionalne strokovnih organizacij celega sveta;
6. Iz teh navedenih razlogov pozivljamo delavstvo o-stalih krajev Slovenije, da se vrne zopet nazaj v svoje so-cialistične strokovne organizacije v svrhu upostavitve eno-tnih delavskih organizacij. Prišel je čas, da zakličemo! Vsi v strokovne organizacije.

Gorenja resolucija je bila z navdušenjem soglasno sprejeta, ter se potrjuje za resničnost iste.

Liboje, dne 12. maja 1925.

Dosedla Avgust s. r., preds. — Marija Hlačer s. r., zapisn.

V Celju sta se vršila dne 13. maja dva shoda: v Pečovniku za apneniške delavce in v Gaberjih za kamnične in Westnove delavce. V Pečovniku je govoril s. Haramina ter se je upostavila podružni-ca SDZJ, v Gaberjih pa ss. Koren iz Celja in Gol-majer iz Ljubljane ter s. Vilim Haramina iz Za-greba. Shod v Gaberjih je bil impozanten, kakor ga v Celju že nekaj let ni bilo. Na shodu so bili večidel neorganizirani delavci in delavke iz West-nove ter kemične tovarne; vsi so izjavili, da se bo-djo zopet kompaktno organizirali. Westnovi de-lavci v SMRJ, kemični pa v SDZJ. (K sijajni ude-ležbi shoda je mnogo pripomogla buržuazija, ker je upeljala poleg že obstoječega indirektnega dav-ka še direktni davek za delavce po tri in pol od-stotka. Op. poroč.) Dne 14. maja se je vršil shod v Hraščniku in 15. maja pa v Zagorju pri steklarjih. Na obeh shodih je poročal s. V. Haramina. Dne 16. maja je bil shod v Tržiču, kateri je bil vsled pre-poznega obvestila manj obiskan, vendar je bilo razpoloženje delavstva izvanredno zadovoljivo. V torek, dne 18. maja se je vršil shod in ustanovni občni zbor predilničarjev v Litiji, na katerem sta gvorila ss. V. Haramina iz Zagreba in Al. Lesko-šek iz Celja. Sodr. Haramina je v svojem nad dve uri trajajočem govoru obrazložil pomen in potrebo organizacije. Delavstvo v Litiji, predilniško in stavbinsko, je referat s. Haramine z navdušenim aplavzom vzelo na znanje. Sodr. Leskošek je ob-razložil zgodovino delavskega gibanja v Litiji. De-jal je: V Litiji so nekateri ljudje imeli monopol nad delavstvom, ki so ga politično izrabljali za svoje nacionalne fraze pod firmo NSZ in NSS. De-lavstvo v Litiji je bilo zasužnjeno po teh političnih demagogih, kateri so se laskali z narodnimi fra-zami in bili sočasno najzvestejši podrepaniki nem-ških beamterjev v Litiji. Vodstvo te Narodne so-cialije ni vršilo nebonega socialnega dela. Če je posamezni delavec vršil svojo dolžnost, da je ob prostem času organiziral svoje sotrpine v stanov-sko razredno organizacijo, že je bil poklican pred gospoda direktorja, kjer se mu je zagrozilo, da bo odpuščen. Plače so v tej tovarni strašno slabe za delavce in delavke. Do časa, da se ni upostavila v Litiji podružnica stavbinskih delavcev, ni bilo mo-goče delavstvo v predilnici zbuditi od zmot, ki jih je napravilo leta 1919, da se je dalo voditi od ljudi, kateri so pozneje, ko so bili izvoljeni glasovali za zakon o zaščiti države (boljše rečeno zakon o za-ščiti kapitalistov! Op. ured.). Še le s pomočjo naše razredne organizacije, bivše SDU je bilo mogoče, da se je ideja o razrednem boju zanesla tudi v to-varno. Za litijsko delavstvo je današnji dan, zgo-dovinski dan, je dejal govornik; dan osvobojenja, dan proklamacije ujedinjenja vseh delavcev in de-lavk v Litiji pod rdečo zastavo, pod katero se zbi-ra delavstvo celega sveta. Na to je s. Leskošek predložil sledečo

Resolucija:

Predilniško delavstvo zbrano na shodu (ustanovnem občnem zboru) dne 19. maja 1925 v hotelu pri »Pošti« iz-javlja, da obsoja delovanje Narodne socialne zveze, ker je njeno delo se izkazalo, da vodijo voditelji NSZ protidelav-sko politiko, kakor na političnem, še bolj pa na strokovnem polju. Zato izjavljamo, da se bomo pridružili kompaktno k Splošni delavski zvezi Jugoslavije, katere je razširjena po celi državi in je včlanjena v internacionali tekstilnih de-lavcev. Izrekamo se za solidarnost vseh tekstilnih delavcev v Jugoslaviji ter pozivljamo ostale tekstilne delavce v Slo-veniji, da se z nami pridružijo p Splošni delavski zvezi Ju-goslavije.

Ta resolucija je bila soglasno sprejeta. K be-sedi se je oglasil s. Kralj, kateri je bil pred krat-kim še član te nesrečne Narodne socialije in izja-vil, da se je on kot predsednik v Litiji prepričal, da NSZ nima za delavstvo nobenega pomena, ker je to organizacija frakarjev ter pozival delavstvo, da se kompaktno pridruži k organizaciji SDZJ. So-drug Pilihi, je glede davkov dobro povedal, da so davka tisti krivi, ki niso volili dne 8. februarja 1925 za Socialistično stranko Jugoslavije in s tem pov-zročili, da mi delavci nimamo niti enega poslanca v parlamentu. Na to se je vršila volitev odbora. Iz-voljeni so: Kralj Franc, predsednik; Brece Marija, tajnica; Birjukov Andrej, blagajnik; Zupan Ivan in Krašovec Anton, kontrolorja; Kolman Franc in Mujavec Henrik, odbornika. Stavbinski delavci so

izvolili za svojo sekcijo odbor, kakor sledi: Sajo-vic Karol, predsednik; Petje Ivan, blagajnik; Brež-nik Franc, tajnik. Nadzorstvo: Brežnik Karol. Od-bornika: Ahac Matevž in Kokolj Anton. Za glav-nega blagajnika podružnice v Litiji za podružnico SDZJ je bil izvoljen soglasno s. Ludovik Gajšek, poslovodja v Konz. društvu v Litiji. Vsak odbor opravlja svoje posle posebej. Skupne zadeve litij-skega delavstva pa opravlja skupni odbor.

Tako je zaključil s. Peterca lepo uspelo zbo-rovanje, kateremu se izreka na tem mestu iskrena zahvala za njegovo požrtvovalno delo, ki ga je vršil kot dosedanji predsednik litijske podružnice.

Zagorje ob Savi. Glasilo krščanskih socialcev »Pravica« z dne 7. maja t. l. št. 19. poje »Ho-zano« k ustanovitvi »skupine« kem. delavcev v za-gorski steklarni. Pri tem povdarja krščansko lju-bezen in pravičnost, katero baje goje klerikalci za dobrobit svojih bližnjih. In da jih nobeno kričanje in grožnje rudečih bratcev Moskve in Karl Marxovih idej ne bodo splašile in ne ustavile na njihovem pohodu do zmage krščanskega solida-rizma. Mi bi jim ne kratili njih veselja, ako se ne bi zaletavali v nas — svoje bližnje — in ko ne bi poznali njih črne zgodovine. Takoj jim pa moramo povedati, da so najvišje glave naše tovarne nji-hovi izraziti pristaši, ki pa kakor jih mi poznamo iz praktičnega stališča, imajo proketo malo pojma o krščanski ljubezni do svojega — nižjega — bliž-njega. Ker, ako bi to ne bilo dejstvo, bi se ti višji krščansko misleči možje ne bili zadnjič ob priliki devettedenske stavke toliko trudili nam znižati že itak premale plače. Gospodje iz črnega tabora! Skupina »kem. delavcev«, katero pravite da imate vi v steklarni, je ona, katera opravlja najtežje delo in je bila pri zadnji redukciji plač najtežje priza-deta. Tukaj imate sedaj priložnost z vašimi naj-višjimi v tovarni vred, da popravite ono krivico, ka-tera se jim godi vsled vaše krščanske ljubezni do bližnjega. Mi rudeči smo gradili, vi ste podrli, se-daj morate popraviti, ako ne bomo zakričali tako, da bo zginila, kakor megla vaša krščanska solidar-nost, ne samo iz naše tovarne, temveč iz zemelj-skega površja in zmagala bo razredna zavest ru-dečih.

Kovinarji.

Dobrava. Na govorico, da sem dal jaz informä-cije za članek, ki je bil priobčen v listu »Orjuna« o vodstvu K. I. D. na Jesenicah, konstatiram, da je to podla laž dotičnega, ki raznaša take govorice. To pa radi tega, ker najmanj nisem z nikomur govoril o kakem članku, še manj pa dal informacije. Če bi pa slučajno imel s kom kaj opravka v naši tovarni, imam sam toliko poguma, da napišem to v našem listu, pa naj si bo to Peter ali Pavel. Tistim pa, ki so tako hitro na delu pri raznašanju takih govoric, svetujem, naj se v drugič poprej bolje informirajo, predno gredo koga blatit. Dobrava, 25. maja 1925. — Ivan Stare I.

Celje. Dne 13. t. m. se je vršil v gostilni »Jugo-slovan« javen shod kovinarjev, na katerem so poro-čali ss.: Franjo Koren iz Celja, o položaju delavstva v Celju, Joža Golmajer iz Ljubljane o nalogah orga-nizacije in Vilim Haramina o davkih. Navzoči so izvajanja referentov z zadovoljstvom vzeli na zna-nje ter sklenili upostaviti kovinarsko organizacijo. Zaupnik Saveza Metal-skih Radnika za Golec in Celje je s. Emanuel Janežič, na katerega naj se obračajo sodruzi in sodružice po informacije.

Monopolska stroka.

Ljubljana. Monopolsko delavstvo je v jako sla-bem gmotnem stanju. Zadolženo je po vseh trgo-vinah. Kapital pa veča svojo moč dan za dnem in to vsled nezavednosti delavstva. Kdo je glavni krivec temu? Prvič delavstvo samo, ki zanemarija svojo organizacijo in drugič pa monopolska uprava. Za-kaj tako? Ker monopolska uprava uvidi, da je de-lavstvo popolnoma razcepljeno, zatorej se nima bati nikogar. — Delavci monopolci! Ze vas uče dej-stva. Na vseh koncih in krajih smo bičani, usojeno nam je, da moramo od gladu popolnoma skrahirati, ako ne postavimo naše bojne črte tako, kakor bi to pač moralo biti v očigled današnjemu režimu. Bur-žoazija nas danes ne vidi, akoravno so nam obe-tali velike dobrote ob času volitev. Od mačehe Avstrije smo imeli še nekaj pravic in miloščine, zdaj smo še tisto zgubili v svobodni SHS. Zbudimo se zato iz spanja in pojdemo na delo! Delavci! Ne poslušajte tistih elementov, ki demagoško blatijo organizacijo. Pridite rajši vsi v strokovne organi-zacije in tukaj bomo odločevali, s kakšnimi akcija-mi započnemo. Sodrugi na delo!

Kako delajo proračun? V proračunu so posta-vili za višje gospode v upravi monopolov nagrado v znesku 3 milijonov dinarjev. To nagrado bo raz-delil med uradništvo gospod upravnih monopolov. Bojimo se, da bo upošteval pred vsem tiste, ki so si stekli posebne zasluge za odtrgavanje draginskih doklad delavstvu. Črtali pa niso določila, da mora delavstvo po njih mnenju preveč izplačane doklade vrniti. Za to niso postavili nič v proračun. Tudi na zboljšanje in na delovne obleke niso mislili.

Oblačilna stroka.

LJUBLJANA. Krojaški pomočniki v Ljubljani so stopili dne 25. maja v stavko, na kar opozarjamo vse krojaške pomočnike!

Borba krojaških pomočnikov v Mariboru. Kro-jaški pomočniki v Mariboru so organizirani v svoji stari organizaciji, v kateri so si priborili že mnogo uspehov. Odpravili so delo na kose (Stückarbeit)

na domu ter uvedli delo v zdravih, higijeničnih delavnicah, kakor tudi tedensko plačo za 8-urni delavnik. Sedaj vodijo ostro borbo proti nekaterim mojstrom, katerim so te socialne pridobitve trn v peti in ki hočejo vpeljati zopet nekdanje izkoriščanje z delom na domu (Stückmeister). To pa je, izdelano na domu, tako za pomočnike, kakor tudi za tiste, ki nosijo obleko, zdravju nevarno in škodljivo. To pa iz razloga, ker je ta stroka najbolj podvržena proletarski bolezni — tuberkulozi — in v današnjih stanovanjskih razmerah stanujejo tudi krojači v ne-zdravih stanovanjih, katera to nevarno prenesljivo bolezen pospešujejo. Tudi obstoja velika nevarnost, da se prenese ta bolezen z izdelano obleko na druge osebe, ki so si naročile obleko. Iz teh razlogov borba krojaških pomočnikov ni samo za nje pomembna, temveč za vsakega, kateri nosi obleko, torej za vse prebivalstvo, ki bi iz teh razlogov z vso simpatijo moralo podpirati borbo krojaških pomočnikov. — Še je prav živo v spominu borba naših krojaških pomočnikov s tvrdko Starkel, ki vpeljuje sistem dela na domu, čeravno je to tvrdka prvega razreda. Poleg tega je še več takih mojstrov, ki posnemajo g. Starkla, čeprav so stali nekdanj v vrstah bojujočih se pomočnikov in celo na vodilnih mestih. Danes jih je pa ponesel škodljivi, nenasitni in dobičkaželjni egoizem v vrste najhujših izkoriščevalcev. Niso sami mojstri tega krivi, temveč tudi velika nezavednost pomočnikov, kateri, namesto da bi se postavili v vrste svojih tovarišev, izvršujejo doma takozvani »Fuscharbeit« in povečavajo s tem v današnji hudi gospodarski krizi armado brezposelnih. Taki pomočniki, ki po dovršenem osemurnem delu v delavnici še »fušajo« po cele noči na domu, se ne zavedajo tega, da škodujejo ne samo svojim sotovarišem, temveč tudi samim sebi; ne zavedajo se, da so morali organizirani tovariši voditi težke, požrtvovalne boje, s katerimi se je priborilo vse to zgoraj navedeno in da je treba ta boj nadaljevati. Če se jih na vse to opozarja, tedaj obrekujejo nesramno organizacijo in njene funkcionarje. Na shodih in sestankih jih ni videti, ne čitajo nobenega socialističnega časopisa in zabredejo v vrste indiferentnega delavstva in so zvesti pomagači reakcionarnih izkoriščevalcev. Zatorej, krojaški pomoč-

niki, vzdramite se in stopite v vrste svojih borečih se tovarišev za svoje pravice, v organizacijo krojačev. Reakcija dviguje predrzno glavo ter nam preti odvzeti še te majhne socialne pridobitve, ter nas narediti za sužnje, kot smo bili pred 30. leti. Vzamite in naročajte si naše časopise in tam bodele čitali, kakšna bremena nam nalaga kapitalistična reakcija. Potem se vsi tisti vprašajte: Kdo je pripomogel reakciji do te moči, da se nam tako godi? Če bodele dobro premislili in razsodili — potem bode odgovor lahek — nezavednost. Če ste tako razsodili, tedaj je vaša dolžnost, da stopite v vrsto zavodnih tovarišev v — organizacijo.

Usnjarska stroka.

Tržič. Na praznik dne 21. maja dopoldne se je vršil v Delav. domu sestanek usnjarskih in čevljarskih delavcev, na katerem je poročal s. Golmajer iz Ljubljane. Zbrani so sklenili, da gredo na delo za zopetno upostavitve podružnice v Tržiču. V podružnični odbor so bili izvoljeni naslednji ss.: Nace Ahačič, predsednik; Franc Cankar, podpredsednik; Jože Kočvar, tajnik; Jože Bukovnik, blagajnik in Janez Tomše, odbornik. Nadzorstvo: Franc Siebler, Blaž Valjavc in Matija Petkovšek. Namestniki: Janez Sirc, Janez Globočnik in Matevž Košir.

Savez privatnih nameščencev Jugoslavije. V Savezu privatnih nameščencev Jugoslavije, s centralo v Zagrebu, je treba izpolniti mesto prvega tajnika. Pogoji so sledeči: 1. Popolna organizatorična in agitatorična sposobnost za to mesto. 2. Govorniška sposobnost. 3. Obvladanje jezika in žurnalistična sposobnost. 4. Daljše ali uspešno delo v delavskem strokovnem gibanju. 5. Prednost imajo oni, ki so sodelovali v gibanju privatnih nameščencev. — Interesenti naj ponudbe s svojimi zahtevami pošljejo do 3. junija t. l. predsedstvu Saveza privatnih nameštenika Jugoslavije, Zagreb, Petrinjska ulica 40 I. kat.

Zahvala. Podpisana se najtopleje zahvaljujem vsemu delavstvu predilnice v Tržiču za nabrani znesek 509.50 Din v podporo moji pokojni hčerki za časa njene težke in mukapolne bolezni. Tržič, dne 23. maja 1925. — Marija Smolej.

LJUDSKA TISKARNA D.D. V LJUBLJANI

sklicuje v nedeljo, dne 14. junija 1925 ob 10. uri dopoldne v »ZADRUŽNI DOM« v Ljubljani VII, Žibertova ulica 269, svoj

REDNI OBČNI ZBOR

DNEVNI RED:

1. Upravno poročilo.
2. Predložitev računskega zaključka.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Odobritev bilance in razdelitev čistega dobička.
5. Potrditev kooptiranega člana upravnega sveta, oziroma nadomestna izvolitev.
6. Volitev nadzorstva.
7. Samostojni predlogi.
8. Slučajnosti.

- § 26. Vsaka delnica daje pravico do enega glasu.
§ 27. Glasovalno pravico na občnem zboru imajo oni delničarji, ki so vpisani z delniško knjigo družbe.
§ 28. Občni zbor je sklepčen, če je na njem zastopana vsaj ena desetina vsega delniškega kapitala.

UPRAVNI SVET.

IV. emisija delnic Zadrúžne banke.

Po sklepu občnega zbora z dne 26. marca 1925 in na podstavi pooblastila razpisuje upravni svet po odobritvi ministrstva za trgovino in industrijo z dne 26. septembra 1923 VI. št. 4624 zvišbo delniške glavnice od 3.000.000 Din na 4.000.000 Din z izdajo 10.000 novih delnic po nom. 100 Din ob teh pogojih:

1. Dosedanji delničarji imajo pravico na tri stare delnice optirati eno novo po 110 Din tel. quel.
2. Subskribentom brez opcijske pravice se prepuščajo nove delnice po 115 Din tel. quel.
3. Subskripcija traja od 25. maja do 5. junija 1925 in se opravlja pri blagajni Zadrúžne banke v Ljubljani, Aleksandrova cesta 5.
4. Nove delnice so deležne čistega dobička izza dne 1. julija 1925.
5. Protivrednost subskribiranih delnic je plačati takoj.
6. Dosedanji delničarji, ki žele po točki 1. optirati nove delnice, morajo predložiti pri subskripciji plašče delnic I., II. in III. emisije s točno izpolnjeno in podpisano prijavnico ali če delnic še niso dvignili, začasno potrdilo.
7. Nove delnice se izročijo pozneje proti vrnitvi začasnega potrdila izdanega ob subskripciji.
8. Azijski dobiček se porabi po odbitku emisijskih stroškov in pristojbin v prid rezervnemu fondu.

Upravni svet
Zadrúžne banke v Ljubljani.

PRODA SE:

3—4 pare dobroohranjenih moških čevljev ter raznovrstne moške dobroohranjene in neponošene obleke.
Poizve se pri
Antoniji Erjavc, Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 74, prtiličje.

Kar ne veš vprašaj

Universalni informativni biro
»ARGUS«
Knez Mihajlova ul. 35, Tel. 6-25
BEOGRAD
(Pasaž Akademije Nauka)

Pobrezje pri Mariboru. Delavska telovadna in kulturna zveza »Svoboda«, podružnica v Pobrezju, priredi v nedeljo, dne 7. junija t. l. v lepem in velikem gostilniškem vrtu gostilne g. Simoniča v Pobrezju vrtno veselico. Spored bo zelo obširen in se bo lahko vsak gost najboljše zabaval. Začetek veselice ob 15. (3.) uri popoldne, konec po polnoči. Vstopnina za osebo 5 Din. V slučaju slabega vremena se bo vršila veselica drugo nedeljo, t. j. dne 14. junija. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

DELAVCI zahtevajte povsod čevlje domače tovarne z znamko „PEKO“
PETER KOZINA, LJUBLJANA—TRŽIČ

Delavci, delavke, pozor! Priporočamo vsem najboljši nakup vsakovrstnih koles, šivalnih strojev iz najboljšega materiala pri tvrdki Ivan Jax v Ljubljani. O tem obvestite tudi svoje znance in prijatelje. Ne zamudite dane Vam prilike!

Socialna politika.

Koliko plačujejo v Nemčiji za zavarovanje delavcev?

	Delodajalci	Delavci	Skupaj
Bolniško zavarovanje	2.1%	4.2%	6.3%
Zavarovanje za starost in onemoglost	1.5%	1.5%	3.0%
Zavarovanje za brezposelnost	0.7%	0.7%	1.4%
Zavarovanje proti nezgodam	0.9%	—	0.9%
Skupaj	5.2%	6.4%	11.6%

Kako je trošil pred vojno nemški delavec svoj zaslužek.

Po ugotovitvah nemškega statističnega urada je porabil nemški delavec pred vojno v odstotkih svoje plače:

- 50.7 odst. za živila
- 11.— odst. za obleko, perilo in obutev
- 14.— odst. za stanovanje
- 4.3 odst. za kurivo in razsvetljavo
- 20.— odst. za druge izdatke.

Prodnicijski stroški porurskega premoža na tono leta 1924.

Delavske plače	8.15 zlatih mark	53.90%
Uradniške plače	1.02 zlatih mark	6.75%
Socialno zavarovanje	1.08 zlatih mark	7.14%
Material. izdatki	2.95 zlatih mark	19.51%
Davki	0.37 zlatih mark	2.45%
Obresti, razno	0.30 zlatih mark	1.98%
Odpisi	1.25 zlatih mark	8.27%

15.12 zlatih mark 100.—%

Povprečna cena za tono premoža 18.49 zlatih mark. (Zlata marka = okrog 20 Din. Tona = 10 meterskih stotov.)

(Po sestavi: Reichswirtschaftsamta.)

V imenu GRSJ.: Izdajatelj: Franc Svetek. — Odgovorni urednik: Alojzij Čeh. — Tisk Ljudske tiskarne, Maribor.

Dvojnosládna
ržena-ŽIKA-jetmenova

je najboljša in
zato najcenejša.

Na drobno! Na debelo!

A. Šimenc, Ljubljana

Karlovka c. 8 — Tesarska ul. 3

Edina preizkušena izdelovalnica vseh ščetarskih izdelkov. Specialna dela za vsakovrstne stroje, stroke itd. se izvršujejo točno in solidno po vzorcu.

(Delavstvo dobi znaten popust.)
Trgovina: Resljeva cesta 2.

Štampilje

iz kavčuka in kovine, etikete, vsakovrstne graverke izdelke priporočajo industrijskim podjetnikom in obrtnikom
Anton Černe Ljubljana

Gospodinja varčuj!

Kupuj testenine z znamko „PEKA-TETE“, ki se zelo nakuhajo in so zato najcenejše!

Samo 250 Din

stane zelo trpežen gumijev dežni plašč
Isti boljše vrste 290 Din, najboljši 460 Din. Blago za obleke in perilo po zelo nizkih cenah razpošilja
„PRVA GORENJSKA RAZPOŠILJALNA“
IVAN SAVNIK
KRANJ št. 5000.
Zahtevajte vzorce in cenik!

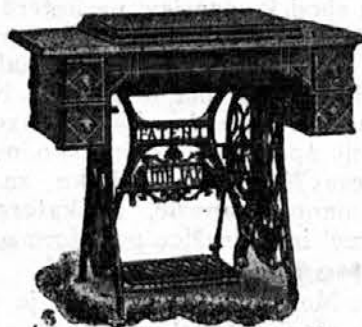

Ivan Jax in sin

Ljubljana, Gosposvetska c. 2.

Najboljši šivalni in pletilni stroji

iz tovarne v Lincu. — Ustanovljena leta 1867.
Vezenje poučuje brezplačno!

Pisalne stroje „Adler“ in „Urania“.

iz prvih tovarn „Dürkopp“, „Styria“, „Kolesa“, „Waffenrad“ in „Steyer“. Posamezni deli koles in šivalnih strojev. 10 letna garancija.

Daje kolesa in stroje tudi na obroke!

KOLINSKA
naša prava domača
CIKORIJA
je vrlo dobra!

LUD. BARAGA, LJUBLJANA

SELENBURGOVA ULICA ŠT. 6, I. NADSTROPJE. TELEFON ŠT. 980

SPECIALNA MEHANIČNA DELAVNICA

za popravo pisalnih strojev, računskih, razmnoževalnih in drugih strojev.

Vedno v zalogi: Vsi nadomestni deli, gumijevi valjčki, najfinejše strojno olje in sploh vse potrebščine, ki spadajo v to stroko; trakovi v vseh barvah, ogljeni (karbonski), indigo, povošeni, razmnoževalni in kopirni papir; razmnoževalne barve in razmnoževalni stroji, hektografski zviti, podloge za stroje. — Originalne (prave) potrebščine za Opalograph (Fiksati, Prezervati) ima v zalogi edino le zgornja tvrdka.